

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

*Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη*

**Αρχαία Ελληνική Γραμματεία
Γ' Γυμνασίου**

Θεματική ενότητα:

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων,

Κεφ. 2: Σοφιστές και σοφιστική κίνηση,

Ενότητα 2η: Η ρητορική τέχνη και η δύναμη του λόγου

Τίτλος:

«Λόγος δυνάστης μέγας»

Συγγραφή: ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΚΑ ΔΟΥΖΙΝΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Λόγος δυνάστης μέγας

Δημιουργός

Καλλιόπη Λαζαρίδου

Εφαρμογή

Μαρίκα Δουζίνα

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 9/1/2015 έως 19/1/2015

Σχολική μονάδα:

Α΄ Αρσάκειο Γυμνάσιο Ψυχικού

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων - Κεφάλαιο 2ο: Σοφιστές και σοφιστική κίνηση.

Ενότητα 2η: Η ρητορική τέχνη και η δύναμη του λόγου

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά

-

Χρονική διάρκεια

5 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην μόνιμη της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.

Π. Εικονικός χώρος: Εικονική τάξη (Εκπαιδευτική πλατφόρμα Edmodo ή Ηλεκτρονική τάξη του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η βασικότερη προϋπόθεση για τον εκπαιδευτικό είναι να αποποιηθεί τον ρόλο της αυθεντίας και του μεταδότη γνώσεων και να επιτρέψει στους μαθητές να οδηγηθούν στη γνώση μέσω της υλοποίησης δομημένων και ημιδομημένων δραστηριοτήτων. Επίσης, χρειάζεται να γνωρίζει τη λειτουργία κάποιων ψηφιακών εργαλείων (προγράμματα για δημιουργία εννοιολογικού χάρτη, παρουσίασης και δημιουργίας κόμικ). Τέλος, κρίνεται απαραίτητο τόσο ο εκπαιδευτικός όσο και οι μαθητές να είναι εξοικειωμένοι με ομαδοσυνεργατικές πρακτικές. Για εξοικονόμηση χρόνου καλό θα ήταν να αξιοποιηθούν ήδη υπάρχουσες ομάδες. Σε επίπεδο υποδομών, κάποιες ώρες απαιτούν μόνο εξοπλισμό προβολής, ενώ τις υπόλοιπες απαιτείται χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής ή φορητών υπολογιστών των μαθητών, εφόσον υπάρχει σχετική δυνατότητα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Καλλιόπη Λαζαρίδου: «Λόγος δυνάστης μέγας», Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων, Γ΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με αφορμή τον τίτλο του αποσπάσματος 1, 6-8 και 11-12 από το «Ἐλένης Ἐγκώμιον» του Γοργία («Ὁ λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν») και ένα σύντομο βίντεο οι μαθητές καλούνται να χαρτογραφήσουν τις ποικίλες δυνατότητες έκφρασης γλωσσικών πράξεων (“speech act”). Εμπλουτίζουν τον συγκεκριμένο κατάλογο με τη μελέτη επιλεγμένων αποσπασμάτων από διδαγμένα κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και διερευνούν τους παράγοντες που καθιστούν τον λόγο παράκληση, παράπονο, ενθάρρυνση, επίπληξη, ύβρη, προσβολή, γοητεία, ικεσία, απειλή, όρκο, εξαπάτηση, ευχή, έπαινο, κλπ. Στη συνέχεια, αντλώντας από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης ενότητας του σχολικού βιβλίου συνδέουν τα συμπεράσματά τους με τους προβληματισμούς που έθεσε η φιλοσοφία, με τη διδασκαλία των σοφιστών, με την επίδραση που άσκησαν στο έργο του Ευριπίδη και με τις έννοιες «ρητορική» και «πειθώ». Τέλος, συνθέτουν μια δική τους ιστορία που αναδεικνύει τη δύναμη του λόγου και την αποδίδουν με τη μορφή ψηφιακού κόμικ.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) στο λήμμα «λόγος» δίνει δεκαπέντε διαφορετικούς ορισμούς και πολλούς υπο-ορισμούς. Η πολυσημία της λέξης αλλά και ο μεγάλος αριθμός ομόρριζων λέξεων δείχνει αφενός τις πολλαπλές εκφάνσεις της έννοιας, και αφετέρου τη σημαντική θέση που κατέχει ο λόγος στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Κάθε κοινωνία ανεξάρτητα από το επίπεδο πολιτισμού της από πολύ νωρίς αναγνώρισε τη δύναμη του λόγου, προσδίδοντάς του όχι μόνο την απλή δυνατότητα μετάδοσης πληροφοριών αλλά και την τέλεση λεκτικών πράξεων (όρκος, γάμος, αθώωση κατηγορούμενου, αναγόρευση διδάκτορα κλπ). Όλες αυτές οι πράξεις προϋποθέτουν κάποια κοινωνική σύμβαση, καθώς αποκτούν νόημα, όταν λέγονται από άτομα με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και σε πολύ καθορισμένες περιστάσεις που προσλαμβάνονται ως τελετουργία από τα μέλη συγκεκριμένης κοινότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

(Μαρμαρίδου). Εκτός όμως από τις παραπάνω διακηρυκτικές λεκτικές πράξεις (σύμφωνα με την κατάταξη του Searle, 1969), έχει υποστηριχτεί ότι στο πλαίσιο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης ο άνθρωπος κατά την παραγωγή λόγου συχνά επιτελεί ταυτόχρονα κάποια ενέργεια, η οποία μπορεί να είναι υπόσχεση, επιβράβευση, επίπληξη, προσευχή, παράκληση, ενθάρρυνση κλπ., ανάλογα με την πρόθεση του ομιλητή, και επιδρά συνειδητά ή ασυνείδητα στον δέκτη (Austin, 1962). Η *θεωρία των λεκτικών πράξεων* έδωσε νέα ώθηση στη σύγχρονη Γλωσσολογία και αποτελεί αντικείμενο της Πραγματολογίας, η οποία συσχετίζει το εκφώνημα με την περίσταση στην οποία χρησιμοποιείται και εξετάζει τη γλώσσα ως πράξη που επιτελείται από κάποιον ομιλητή και επηρεάζει τους συνομιλητές (Χατζησαββίδης & Χατζησαββίδου, 2012, σελ. 169).

Αντίστοιχα ο αρχαίος ελληνικός κόσμος ήδη στα μυκηναϊκά χρόνια αναγνωρίζει την αδιαμφισβήτητη κυριαρχία του λόγου και για τον λόγο αυτό επιφυλάσσει εξέχουσα θέση στους αοιδούς για το εξαιρετικό, «θεικό» τους ταλέντο στη χρήση του λόγου. Ωστόσο, η συστηματική διδασκαλία για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων και της επιρροής του λόγου ξεκινά με τους σοφιστές και ανοίγει τον δρόμο για έναν ολόκληρο κλάδο της διανόησης, τη ρητορική (Lesky, 1988).

Στο πλαίσιο, λοιπόν, του σεναρίου οι μαθητές, αξιοποιώντας τις προσωπικές τους εμπειρίες ως πομποί και ως δέκτες λόγου, αναγνωρίζουν τις ποικίλες πράξεις του και αποκωδικοποιούν τα στοιχεία που του παρέχουν αυτή τη δυνατότητα. Παράλληλα, συνδέουν την εμπειρική γνώση τους με το φιλοσοφικό στοχασμό. Αυτή η μαθησιακή δραστηριότητα παρακινεί τους μαθητές να προσεγγίσουν κριτικά συγκεκριμένο υλικό, να γίνουν οι ίδιοι παραγωγοί της γνώσης και να εκφραστούν πολυτροπικά, σύμφωνα με τις *Αρχές της Μάθησης Μέσω Σχεδιασμού* (Kalantzis & Core, 2008). Στην πορεία αυτή κάθε μαθητής αλληλεπιδρά, συνεργάζεται και λαμβάνει ανατροφοδότηση από τους συμμαθητές του σε μια προσπάθεια κατάκτησης ανώτερου μαθησιακού επιπέδου (*ζώνη επικείμενης ανάπτυξης*). Παράλληλα, ο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

καθηγητής αναλαμβάνει ρόλο συμβούλου και εμπνευστή, καθώς υποστηρίζει το μαθητή στην προσπάθειά του. Έτσι, η μάθηση προσεγγίζεται μέσω της οπτικής του *κοινωνικού εποικοδομισμού* (Foulin & Mouchon, 2001, Vygotsky, 2008).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να αντιληφθούν την καθημερινή εμπειρία ως κινητήριο μοχλό για το φιλοσοφικό στοχασμό.
- Να προβληματιστούν γύρω από την έννοια της καινοτομίας και της ρήξης με την παράδοση.
- Να εντοπίσουν στοιχεία διαχρονικότητας στα έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.
- Να συζητήσουν για την επίδραση της παιδείας στο έργο ενός καλλιτέχνη.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να προσδιορίσουν τη δύναμη του λόγου και τα στοιχεία που την καθορίζουν.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της πειθούς στη διαμόρφωση της ανθρώπινης γνώμης, της ηθικής και της πολιτικής.
- Να εκτιμήσουν τη συμβολή των σοφιστών στην καλλιέργεια και τη διδασκαλία της γλώσσας και του πειστικού επιχειρήματος.
- Να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά ενός φιλοσοφικού κειμένου.
- Να γνωρίσουν το κόμικ ως κειμενικό είδος με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας, επιχειρηματολογίας και συνεργασίας.
- Να διατυπώσουν ορθό, σαφή και περιεκτικό λόγο, κατάλληλο για συγκεκριμένη περίπτωση.
- Να ασκηθούν στη δημιουργική αξιοποίηση ψηφιακών πηγών και στην κατάκτηση της προσωπικής γνώσης.
- Να συνεργαστούν και να συνδημιουργήσουν με τη χρήση κατάλληλων λογισμικών.
- Να εκφραστούν πολυτροπικά.
- Να εξοικειωθούν με την αυτοαξιολόγηση και την αξιολόγηση των εργασιών των συμμαθητών τους.

Διδακτικές πρακτικές

Επιλέγονται οι ομάδες εργασίας, ώστε οι μαθητές να αλληλεπιδράσουν, να δεχτούν και να δώσουν ανατροφοδότηση και να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας, ενώ μέσω της συζήτησης ασκούνται στην επιχειρηματολογία και στην αξιολόγηση. Οι μαθητές ακολουθούν οδηγίες γραπτές ή/ και προφορικές, και, παράλληλα, ενθαρρύνονται στη διαμόρφωση του δικού τους τρόπου έκφρασης. Αξιοποιούν ψηφιακούς πόρους, αναζητούν πληροφορίες και οικοδομούν σταδιακά τη δική τους γνώση και στάση απέναντι στον κόσμο. Επιπλέον, με την ανάκληση προηγούμενης γνώσης προχωρούν πιο ομαλά στην οικοδόμηση του νέου γνωστικού σχήματος.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο τίτλος που δόθηκε στο [κείμενο](#) από τους συγγραφείς του σχολικού εγχειριδίου αποτελεί την αφορμή του σεναρίου, καθώς λειτουργεί ως γρίφος. Οι μαθητές

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

καλούνται να ερμηνεύσουν το νόημα της φράσης «Ο λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν» χωρίς να έχουν διαβάσει το κείμενο και χωρίς να έχει προηγηθεί οποιαδήποτε εισαγωγική ενημέρωση για το έργο των σοφιστών. Προσπαθούν, δηλαδή, να προσδιορίσουν την έννοια του λόγου και να προσπαθήσουν να εξηγήσουν γιατί είναι δυνάστης μέγας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Στην πορεία της διδακτικής πρότασης αξιοποιείται η 2η ενότητα από το κεφάλαιο «Σοφιστές και σοφιστική κίνηση» του Ανθολόγιου Φιλοσοφικών Κειμένων της Γ' Γυμνασίου. Επίσης, μέρος της στοχοθεσίας του σεναρίου ανταποκρίνεται στους διδακτικούς στόχους που αναφέρονται στο [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#) (σελ. 32) σχετικά με τη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών κρίνεται απαραίτητη κατά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων, γιατί οι μαθητές στην αρχή επεξεργάζονται οπτικοακουστικό υλικό, ενώ στο τέλος καλούνται να εκφραστούν πολυτροπικά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων. Επιπλέον, η αξιοποίηση των ΤΠΕ παρέχει τη δυνατότητα γρήγορης πρόσβασης σε πηγές με παράλληλη εξοικονόμηση πόρων και ενέργειας σε αντίθεση με τις φωτοτυπίες. Τέλος, η εξοικείωση με εικονικά μαθησιακά περιβάλλοντα μυεί σταδιακά τους μαθητές σε μια διαδικασία αναζήτησης και δημιουργίας της γνώσης έξω από τα στεγανά της παραδοσιακής σχολικής αίθουσας.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων, Κεφάλαιο 2 Σοφιστές και σοφιστική κίνηση, Ενότητα 2η: [Η ρητορική τέχνη και η δύναμη του λόγου](#)

Βιβλίο του Εκπαιδευτικού

Αρχαία Ελληνικά, Ομηρικά Έπη Α' Γυμνασίου: Ομήρου «Οδύσσεια»: [α 280-339](#), [α 384-400](#), [ε 497-504](#), [ζ 185-224](#), [ι 582-584](#), [ι 585-595](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αρχαία Ελληνικά, Ομηρικά Έπη Β΄ Γυμνασίου: Ομήρου «Ιλιάδα»: [Α, 17-22](#),
[Α 226-245](#), [Ζ 475-481](#), [Ι 308-429](#), [Π 844-854](#), [Ω 726, 746](#)

Δραματική ποίηση: Ευριπίδη [«Ελένη»](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Αριστοτέλης «Ρητορική» 1358a36-1359a29](#). Στο Μτφρ. Δ. Λυπουρλής. 2002.

Αριστοτέλης. Ρητορική Βιβλίο Πρώτο. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Θεσσαλονίκη:
Ζήτρος.

[Ρητορεία και ρητορική](#). Στο Κακριδής, Φ. Ι. 2005. «Αρχαία Ελληνική
Γραμματολογία». *Αρχαιογνωσία και Αρχαιολογία στη Μέση Εκπαίδευση*.
Θεσσαλονίκη: ΚΕΕ / ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη) [Ψηφίδες για την Ελληνική
Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

[«Οι κώδικες των κόμικς»](#) [Pdf στο Dropbox]

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[Η δύναμη των λέξεων](#) [πηγή: Dailymotion].

Ιστοσελίδες

Βικιπαίδεια [Ελεύθερη διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια].

[Φιλοσοφία](#)

[Edmodo](#) [Εκπαιδευτική πλατφόρμα].

[Pixton](#) [Λογισμικό δημιουργίας κόμικς].

[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

[Σοφιστές](#) [Ελληνική Ιστορία στο διαδίκτυο - Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού].

[Text2MindMap](#) [Λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη].

[Toondoo](#) [Λογισμικό δημιουργίας κόμικς].

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Α' Φάση

(2 ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής)

Μετά από τη συζήτηση γύρω από τον τίτλο της ενότητας ξεκίνησε η πρώτη φάση της συγκεκριμένης δραστηριότητας με την προβολή του σύντομου βίντεο [«Η δύναμη των λέξεων»](#). Ακολούθησε συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με το περιεχόμενό του και το μήνυμα που αντλούν οι μαθητές από αυτό, ενώ παράλληλα προσπάθησαν να το συνδέσουν με τον τίτλο του βιβλίου. Οι μαθητές, στη συνέχεια, χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες και με τη βοήθεια του 1ου Φύλλου Εργασίας (διαφορετικό για κάθε ομάδα) επιχείρησαν να αποτυπώσουν σε έναν εννοιολογικό χάρτη ή σε ένα PowerPoint (αξιοποιώντας τις δυνατότητές του) τις ποικίλες μορφές που μπορεί να πάρει ο λόγος στην καθημερινή του χρήση. Αρχικά, συμπλήρωσαν το χάρτη αυθόρμητα (άσκηση 1) και, αμέσως μετά, τον εμπλούτισαν με βάση επιλεγμένα αποσπάσματα από διδαγμένα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας («Οδύσσεια», «Ιλιάδα») (άσκηση 2), εντοπίζοντας παράλληλα τα στοιχεία που διαμορφώνουν κάθε φορά τη συγκεκριμένη λεκτική πράξη.

Η συντάκτρια του σεναρίου επισημαίνει, αναφερόμενη στην άσκηση 3, πως με αυτή οι μαθητές «εστιάζουν στις απόψεις του Γοργία αναφορικά με τη δύναμη του λόγου που αναφέρονται στην ενότητα του σχολικού βιβλίου». Η άσκηση αυτή παραλείφθηκε ως εκφώνηση, αποτελούσε όμως σιωπηρό προαπαιτούμενο για να μπορέσουν οι μαθητές να ολοκληρώσουν την αποστολή τους. Να σημειωθεί ότι το σενάριο υλοποιήθηκε μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας του κειμένου του Γοργία στην τάξη. Οι μαθητές, αφού ολοκλήρωσαν την αποστολή τους, παρουσίασαν τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια και ακολούθησε συζήτηση.

Στη συνέχεια, κάθε ομάδα ανέλαβε διαφορετική αποστολή: η [πρώτη](#) διερεύνησε τα χαρακτηριστικά και το αντικείμενο της φιλοσοφίας και προσπάθησε να εξηγήσει γιατί ο λόγος συνιστά περιεχόμενο ενός φιλοσοφικού κειμένου. Η [δεύτερη](#) ομάδα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ασχολήθηκε με τους σοφιστές και επιχείρησε να αναδείξει τη συμβολή τους στην καλλιέργεια του λόγου, η [τρίτη](#) αναζήτησε στην «Ελένη» του Ευριπίδη την επιρροή που άσκησαν οι σοφιστές στο έργο του τραγικού αναφορικά με τη δύναμη του λόγου, ενώ η [τέταρτη](#) κλήθηκε να εξηγήσει τις έννοιες «ρητορική» και «πειθώ» και να εντοπίσει τομείς της σύγχρονης δραστηριότητας όπου βρίσκουν εφαρμογή αυτές οι έννοιες. Κάθε ομάδα ανέτρεξε σε δοσμένες πηγές για την άντληση υλικού και, στη συνέχεια, ετοίμασε μία σύντομη παρουσίαση με τα συμπεράσματά που προέκυψαν από τη μελέτη τους.

Στο τέλος κάθε παρουσίασης οι υπόλοιπες ομάδες αξιολόγησαν την εργασία που παρακολούθησαν, με κριτήριο τη μετάδοση συγκεκριμένης και κατανοητής πληροφορίας. Η αξιολόγηση κάθε μαθητή από τον διδάσκοντα σε αυτό το στάδιο έγινε με κριτήριο την ενεργή παρουσία του στην ομάδα αλλά και στην ολομέλεια, ενώ κάθε ομάδα κρίθηκε με βάση τη συνάφεια, τη σαφήνεια και την πρωτοτυπία των εργασιών της.

Β' Φάση

(2 ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής)

Οι ομάδες αναδιαμορφώθηκαν έτσι, ώστε σε κάθε καινούρια ομάδα να υπάρχει τουλάχιστον ένα μέλος από κάθε προηγούμενη. Αφού έγινε μία σύντομη συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κόμικ, ακολούθησαν τις οδηγίες του [2ου Φύλλου Εργασίας](#), που είναι κοινό για όλους. Κρίθηκε σκόπιμο να μελετήσουν οι μαθητές καρέ από το κόμικ *Ελένη* του Β. Αναστασιάδη, ώστε να εξοικειωθούν ως ένα βαθμό με τη λογική και τις τεχνικές των κόμικς. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν τεχνικές όπως το πρώτο πλάνο (γκροπ πλαν), η διαίρεση του καρέ σε πολλά επιμέρους τμήματα (σπλιτ σκριν) καθώς και η λειτουργία τους. Στη φάση αυτή, οι μαθητές κλήθηκαν να δημιουργήσουν ένα δικό τους κόμικ με μια σύντομη ιστορία που θα αναδεικνύει τη δύναμη του λόγου. Για τη δημιουργία των κόμικς χρησιμοποιήθηκαν ιστοριοπίνακες ("storyboards"). Οι εργασίες παρουσιάστηκαν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

στην ολομέλεια και αξιολογήθηκαν από τους συμμαθητές και τον διδάσκοντα με κριτήριο τη μετάδοση σχετικού νοήματος. Τέλος, ακολούθησε συζήτηση και αναστοχασμός σχετικά με τις εμπειρίες που αποκόμισαν οι μαθητές από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

ΟΜΑΔΑ Α

- Στο αρχικό βίντεο οι λέξεις που είναι γραμμένες πάνω στο χαρτόνι εκφράζουν παράκληση, εκφράζουν δηλαδή μια λεκτική ενέργεια. Σε έναν εννοιολογικό χάρτη προσπαθήστε να παρουσιάσετε όσο το δυνατόν περισσότερες λεκτικές ενέργειες μπορείτε να σκεφτείτε. Εάν δε γνωρίζετε κάποιο λογισμικό εννοιολογικού χάρτη, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [Text2MindMap](#). Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε μια παραλλαγή του εννοιολογικού χάρτη αξιοποιώντας τις δυνατότητες του λογισμικού παρουσίασης (PowerPoint).
- Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από κείμενα αρχαίας ελληνικής γραμματείας που έχετε διδαχτεί. Ποιες λεκτικές ενέργειες εντοπίζετε; Με την απάντησή σας εμπλουτίστε τον εννοιολογικό χάρτη της προηγούμενης άσκησης. Προσπαθήστε, επίσης να εντοπίσετε τα στοιχεία του λόγου που βοηθούν ώστε να εκφραστεί η αντίστοιχη λεκτική ενέργεια. Κρατήστε σημειώσεις, τις οποίες θα αξιοποιήσετε στην τελευταία άσκηση.
  - Ομήρου «Οδύσσεια»: [α 280-339](#),
  - Ομήρου «Ιλιάδα»: [Α, 17-22](#)
- Αξιοποιώντας την [εισαγωγή](#) του σχολικού βιβλίου (σελ. 8-10) και τις πληροφορίες από τη [Βικιπαίδεια](#) προσπαθήστε να εξηγήσετε γιατί ένας φιλόσοφος ασχολείται με ζητήματα σχετικά με τον λόγο. Κρατήστε σημειώσεις.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Αξιοποιήστε ένα λογισμικό παρουσίασης και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας από τις ασκήσεις 1-5. Ετοιμαστείτε να τα παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΟΜΑΔΑ Β

- Στο αρχικό βίντεο οι λέξεις που είναι γραμμένες πάνω στο χαρτόνι εκφράζουν παράκληση, εκφράζουν δηλαδή μια λεκτική ενέργεια. Σε έναν εννοιολογικό χάρτη προσπαθήστε να παρουσιάσετε όσο το δυνατόν περισσότερες λεκτικές ενέργειες μπορείτε να σκεφτείτε. Εάν δε γνωρίζετε κάποιο λογισμικό εννοιολογικού χάρτη, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [Text2MindMap](#). Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε μια παραλλαγή του εννοιολογικού χάρτη αξιοποιώντας τις δυνατότητες του λογισμικού παρουσίασης (PowerPoint).
- Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από κείμενα αρχαίας ελληνικής γραμματείας που έχετε διδαχτεί. Ποιες λεκτικές ενέργειες εντοπίζετε; Με την απάντησή σας εμπλουτίστε τον εννοιολογικό χάρτη της προηγούμενης άσκησης. Προσπαθήστε, επίσης, να εντοπίσετε τα στοιχεία του λόγου που βοηθούν ώστε να εκφραστεί η αντίστοιχη λεκτική ενέργεια. Κρατήστε σημειώσεις, τις οποίες θα αξιοποιήσετε στην τελευταία άσκηση.
  - Ομήρου «Οδύσσεια»: [α 384-400](#)
  - Ομήρου «Ιλιάδα»: [Α 226-245](#), [Π 844-854](#)
- Ο Γοργίας είναι σοφιστής. Μελετήστε την [εισαγωγή](#) του σχολικού βιβλίου (σελ. 36-37), τα σχόλια που συνοδεύουν την ενότητα 2 (σελ. 42-45) και τις πληροφορίες από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού σχετικά με το έργο [των σοφιστών](#). Ποια άποψη εκφράζουν οι σοφιστές για τον λόγο; Προσπαθήστε να καταλάβετε γιατί θεωρήθηκαν καινοτόμοι για την εποχή τους. Κρατήστε σημειώσεις με τα συμπεράσματά σας.
- Αξιοποιήστε ένα λογισμικό παρουσίασης και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας από τις ασκήσεις 1-4. Ετοιμαστείτε να τα παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΟΜΑΔΑ Γ

- Στο αρχικό βίντεο οι λέξεις που είναι γραμμένες πάνω στο χαρτόνι εκφράζουν παράκληση, εκφράζουν δηλαδή μια λεκτική ενέργεια. Σε έναν εννοιολογικό χάρτη προσπαθήστε να παρουσιάσετε όσο το δυνατόν περισσότερες λεκτικές ενέργειες μπορείτε να σκεφτείτε. Εάν δε γνωρίζετε κάποιο λογισμικό εννοιολογικού χάρτη, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [Text2MindMap](#). Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε μια παραλλαγή του εννοιολογικού χάρτη αξιοποιώντας τις δυνατότητες του λογισμικού παρουσίασης (PowerPoint).
- Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από κείμενα αρχαίας ελληνικής γραμματείας που έχετε διδαχθεί. Ποιες λεκτικές ενέργειες εντοπίζετε; Με την απάντησή σας εμπλουτίστε τον εννοιολογικό χάρτη της προηγούμενης άσκησης. Προσπαθήστε, επίσης, να εντοπίσετε τα στοιχεία του λόγου που βοηθούν ώστε να εκφραστεί η αντίστοιχη λεκτική ενέργεια. Κρατήστε σημειώσεις, τις οποίες θα αξιοποιήσετε στην τελευταία άσκηση.
  - Ομήρου «Οδύσσεια»: [ε 497-504](#), [ζ 185-224](#), [ι 582-584](#)
  - Ομήρου «Ιλιάδα»: [Ζ 475-481](#), [Ω 726, 746](#)
- Ο Γοργίας και οι υπόλοιποι σοφιστές ανέδειξαν με το έργο τους τη δύναμη του λόγου στην ιδιωτική και τη δημόσια ζωή. Ο Ευριπίδης υπήρξε μαθητής τους και πέρασε μέσα στα κείμενά του πολλές απόψεις των δασκάλων του. Ανατρέξτε στην «Ελένη» που έχετε διδαχθεί και προσπαθήστε να εντοπίσετε τουλάχιστον δύο αποσπάσματα που αναδεικνύουν τη δύναμη του λόγου, όταν ο ομιλητής χρησιμοποιεί ιδιαίτερες τεχνικές ή εναλλακτικά ανατρέξτε στην Ενότητα 2 (Θυσία για την πατρίδα) της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, αναζητήστε στον δημόσιο λόγο ρητορικά σχήματα και σχολιάστε τη λειτουργία τους. Κρατήστε σημειώσεις με τα συμπεράσματά σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Αξιοποιήστε ένα λογισμικό παρουσίασης και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας από τις ασκήσεις 1-4. Ετοιμαστείτε να τα παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΟΜΑΔΑ Δ

- Στο αρχικό βίντεο οι λέξεις που είναι γραμμένες πάνω στο χαρτόνι εκφράζουν παράκληση, εκφράζουν δηλαδή μια λεκτική ενέργεια. Σε έναν εννοιολογικό χάρτη προσπαθήστε να παρουσιάσετε όσο το δυνατόν περισσότερες λεκτικές ενέργειες μπορείτε να σκεφτείτε. Εάν δε γνωρίζετε κάποιο λογισμικό εννοιολογικού χάρτη, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [Text2MindMap](#). Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε μια παραλλαγή του εννοιολογικού χάρτη αξιοποιώντας τις δυνατότητες του λογισμικού παρουσίασης (PowerPoint).
- Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από κείμενα αρχαίας ελληνικής γραμματείας που έχετε διδαχτεί. Ποιες λεκτικές ενέργειες εντοπίζετε; Με την απάντησή σας εμπλουτίστε τον εννοιολογικό χάρτη της προηγούμενης άσκησης. Προσπαθήστε, επίσης, να εντοπίσετε τα στοιχεία του λόγου που βοηθούν ώστε να εκφραστεί η αντίστοιχη λεκτική ενέργεια. Κρατήστε σημειώσεις, τις οποίες θα αξιοποιήσετε στην τελευταία άσκηση.
  - Ομήρου «Οδύσσεια»: [1 585-595](#)
  - Ομήρου «Ιλιάδα»: [1 308-429](#)
- Στα σχόλια του σχολικού βιβλίου εντοπίζονται οι λέξεις «ρητορική» και «πειθώ». Αναζητήστε τις ερμηνείες των λέξεων στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) και συγκεντρώστε σχετικές πληροφορίες από τη «[Ρητορική του Αριστοτέλη](#)» και το κεφάλαιο [Ρητορεία και ρητορική](#) από την «Αρχαία Ελληνική Γραμματολογία» του Φ. Κακριδή. Σε ποιες δραστηριότητες της σύγχρονης εποχής πιστεύετε ότι εφαρμόζονται οι αρχές της ρητορικής τέχνης; Αναζητήστε σχετικά παραδείγματα και κρατήστε σημειώσεις με τα συμπεράσματά σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Αξιοποιήστε ένα λογισμικό παρουσίασης και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας από τις ασκήσεις 1-4. Ετοιμαστείτε να τα παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 2 (κοινό για όλες τις ομάδες)

- Μελετήστε το αρχείο [Οι κώδικες των κόμικς](#) και συζητήστε τα χαρακτηριστικά ενός κόμικ. Εστιάστε στη χρήση του λιτού και περιεκτικού (λακωνικού) λόγου
- Σκεφτείτε μια σύντομη ιστορία στην οποία η εξέλιξη των γεγονότων αλλάζει μετά από τα λόγια κάποιου ήρωα. Μπορείτε να αναδείξετε τη δύναμη οποιασδήποτε από τις λεκτικές ενέργειες που αναφέρθηκαν στις προηγούμενες ασκήσεις ή να εστιάσετε σε κάποια άλλη που θα επιλέξετε ως ομάδα. Στη συνέχεια, προσπαθήστε να αναπαραστήσετε αυτή την ιστορία με τη δημιουργία ενός ψηφιακού κόμικ. Αν δε γνωρίζετε κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο, μπορείτε να εργαστείτε με το [Toondoo](#) ή το [Pixton](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στην πρώτη φάση του σεναρίου και ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο μπορούν να αξιοποιηθούν και άλλα κείμενα από διαφορετικά είδη «επίσημου» και «ιδιωτικού» λόγου, τόσο από την αρχαία ελληνική γραμματεία όσο και από τη νεότερη λογοτεχνική παραγωγή, προκειμένου να αποτυπωθεί η ποικιλομορφία του λόγου. Επίσης, μπορούν να συμπεριληφθούν κείμενα και άλλων φιλοσόφων σχετικά με τη δύναμη του λόγου, εφόσον το επίπεδο της τάξης επιτρέπει περισσότερη εμβάθυνση στο θέμα. Τέλος, σε μια άλλη εκδοχή του σεναρίου μπορούν να αξιοποιηθούν ασκήσεις από το λογισμικό που συνοδεύει το Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων, με στόχο να μελετήσουν οι μαθητές καλύτερα το έργο των σοφιστών.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Συμμεριζόμενη τον προβληματισμό της συντάκτριας του σεναρίου, ότι δηλαδή το σενάριο τοποθετείται στο τρίτο τρίμηνο, γεγονός αρνητικό λόγω της πίεσης του τέλους του σχολικού έτους, αποφασίστηκε να μετατοπιστεί η εφαρμογή του στο Β' τρίμηνο (αμέσως μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων) και να συνδεθεί τόσο με το μάθημα της «Ελένης» όσο και της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας. Ειδικότερα, το συγκεκριμένο κεφάλαιο συνδέεται με τον [Αγώνα Λόγων Μενελάου – Ελένης – Θεονόης](#) (Β' επεισόδιο, 4^η σκηνή) αλλά και με την [Ενότητα 2](#) (Θυσία για πατρίδα) της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, θα μπορούσε να συσχετιστεί και με την [Ενότητα 4](#) (Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης)), καθώς στα προαναφερθέντα κείμενα ιχνηλατείται η δύναμη του λόγου στα μέσα πειθούς και τα ρητορικά σχήματα ή τα εκφραστικά μέσα που επιστρατεύονται. Εξασφαλίζεται, επομένως, η ομαλή νοηματικά σύνδεση με το κείμενο του Γοργία.

Αποφασίστηκε το σενάριο, για συντομία χρόνου, να λειτουργήσει ως επέκταση της διδασκαλίας του κειμένου του Γοργία. Για τον λόγο αυτό αφαιρέθηκαν από τα Φύλλα Εργασίας οι ερωτήσεις ανάλυσης/ διερεύνησης του κειμένου του Γοργία (π.χ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην μόνιμότητα της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

η ερώτηση 3 όλων των Φύλλων Εργασίας), καθώς οι πτυχές του κειμένου είχαν ήδη διερευνηθεί κατά την ανάλυση του κειμένου με τη διδασκαλία του στην τάξη. Από τις δραστηριότητες των μαθητών αφαιρέθηκαν επίσης στίχοι της «Ελένης» που δεν έχουν ακόμα διδαχτεί (π.χ. Ευριπίδη «Ελένη»: [1202-1219](#)) και οι οποίοι, ενδεχομένως, να δυσκόλευαν τους μαθητές· εν πάση περιπτώσει, με δεδομένο τον περιορισμένο χρόνο, αποφασίστηκε οι μαθητές να προσεγγίζουν στην ανάλυσή τους μέχρι δύο κείμενα.

Στην πρώτη δραστηριότητα κάθε ομάδας, ζητείται η δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με χρήση του εργαλείου [Text2MindMap](#). Επειδή υπήρχε πίεση χρόνου, δόθηκε η εναλλακτική λύση της δημιουργίας εννοιολογικού πίνακα στο PowerPoint με αξιοποίηση των δυνατοτήτων του (επιλογή γραφικών SmartArt), επιλογή που λειτούργησε καλά. Επειδή, όμως, και η γνώση του [Text2MindMap](#) ή παρόμοιου εργαλείου κρίνεται σημαντική, θα ενσωματωθεί στη διδασκαλία κάποιου άλλου μαθήματος (π.χ. Γλώσσας) ή ενότητας (π.χ. καταγραφή των επιχειρημάτων στην Ενότητα 4 των Αρχαίων).

Στο 2^ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες, δημιουργία κόμικς) δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση και έκταση: οι μαθητές δηλαδή πέρα από την επεξεργασία των κωδίκων των κόμικς που προβλεπόταν από το σενάριο, επεξεργάστηκαν επιπλέον στην τάξη το κόμικ *Ελένη* του Β. Αναστασιάδη, προκειμένου να συνειδητοποιήσουν τη «λογική», τις συμβάσεις του κόμικ και να παρατηρήσουν ορισμένες τεχνικές του. Επίσης, πριν από τη δημιουργία του κόμικ, δόθηκε στους μαθητές ένας ιστοριοπίνακας (“storyboard”) προκειμένου να καταγράψουν επί χάρτου την πλοκή κάθε καρέ, πριν περάσουν στην καθαυτή δημιουργία του κόμικ. Χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο [Pixton](#) για τη δημιουργία κόμικς (αντί για το προτεινόμενο από το σενάριο [Toondoo](#)), καθώς η διδάσκουσα είναι περισσότερο εξοικειωμένη με αυτό, πράγμα που διευκόλυνε την επίδειξη των δυνατοτήτων του στους μαθητές· επειδή, βέβαια, πρόκειται για εύχρηστο εργαλείο, πάρα πολύ γρήγορα έμαθαν τις δυνατότητές του.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σε γενικές γραμμές το σενάριο αποδείχτηκε ενδιαφέρον, ρεαλιστικό, εύκολα υλοποιήσιμο, πρωτότυπο· η δημιουργική του φάση (β') ενθουσίασε τους μαθητές.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Austin, J. L. 1962. *How To Do Things With Words*. Οξφόρδη: Clarendon Press.

Foulin, J. & S.Mouchon. 2001. *Εκπαιδευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Οι Αρχές της Μάθησης Μέσω Σχεδιασμού*.

<http://neamathisi.com/learning-by-design/lbd-principles> [20/6/2014].

Lesky, A. 1988. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.

Searle, J. 1969. *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.

Vygotsky, L. 2008. *Γλώσσα και Σκέψη*. Αθήνα: Γνώση.

Μαρμαρίδου, Σ. «Γλωσσική Πράξη (speech act)». Στο *Λεξικό Γλωσσολογικών όρων*- της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα.

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=34](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=34)

[20/6/2014].

Χατζησαββίδης, Σ. & Α. Χατζησαββίδου. 2012. *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β' Γ' Γυμνασίου*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C107/623/4019,18023/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην ποιότητα της γνώσης
**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

